

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 29.1.2007
COM(2007) 30 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK**

a mélytengeri halállományok kezelésének felülvizsgálatáról

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK**

a mélytengeri halállományok kezelésének felülvizsgálatáról

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés.....	3
2.	A mélytengeri halászatra vonatkozó közösségi rendeletek áttekintése.....	4
3.	A rendeletek hatékonysága	5
3.1.	Megfelelőek-e az elfogadott intézkedések?	5
3.1.1.	TAC szintek	5
3.1.2.	A teljes kifogható mennyiségek alkalmassága a mélytengeri állományok kezelésére	6
3.1.3.	A mélytengeri halállományokra vonatkozó erő kifejtés korlátozása	7
3.2.	A rendelkezések végrehajtása:	8
3.2.1.	Tudományos mintavételi és megfigyelői programok.....	8
3.2.2.	Kijelölt kikötők jegyzéke	9
3.2.3.	A mélytengeri halászati engedéllyel rendelkező hajók jegyzéke.....	9
3.2.4.	A halászati erő kifejtéssel kapcsolatos jelentéstételi kötelezettségek.....	9
3.2.5.	Megfigyelés és ellenőrzés	10
4.	Következtetések	11
	MELLÉKLET	13

1. BEVEZETÉS

Ez a vizsgálat csak a közösségi vizeken, az Északkelet-atlanti Halászati Bizottság (NEAFC) és a Keletközép-atlanti Halászati Bizottság (CECAF) szabályozási területén folytatott mélytengeri halászatra terjed ki. Következésképpen nem foglalkozik más, például az Északnyugat-atlanti Halászati Szervezet (NAFO), a Délkelet-atlanti Halászati Szervezet (SEAFO) alá tartozó szabályozási területeken folytatott halászatokkal, illetve a szabályozatlan nyílt tengeri területekkel.

A vizsgálat továbbá elsősorban a mélytengeri halállományok kezelésére koncentrál és csak kisebb részben foglalkozik az olyan ökoszisztémát érintő általános kérdésekkel, mint például a sérülékeny élőhelyek védelme. Ez azonban csak a gyakorlati megfontolásból van így, és nem jelenti azt, hogy a Bizottság kevésbé tartja fontosnak a mélytengeri halászat ökoszisztémára gyakorolt hatásának vizsgálatát.

Mélytengeri fajok alatt általában a 400 méternél mélyebben élő fajokat értjük. Ebbe a mélységbe már nagyon kevés fény jut le, a tápláléklánc alapját a vízoszlop felsőbb rétegeiből aláhulló maradványok képezik, és ezért a termelékenység szintje nagyon alacsony. A mélytengeri halfajok jellemzően hosszú életűek, lassan növekednek és későn válnak ivaréretté. Általában kevés utódot hoznak létre. A mélytengeri fajok ezért különösen ki vannak téve a túlhalászás okozta károknak.

Néhány kivételtől eltekintve a mélytengeri fajok halászata még az előtt fejlődött ki és terjedt el, hogy az állományok kezelésére vonatkozó szakvélemény alapjául szolgáló megfelelő információk a rendelkezésünkre álltak volna. Különösen igaz e az elmúlt évtizedre, amikor a halászati tevékenységek mélyebb vizekre és új területekre való kiterjesztésével párhuzamosan számos faj esetében nőtt az állományok kiaknázásának mértéke. A kirakodásokra és a halászati erőkifejtésre vonatkozó adatok hiányosak, a visszaengedések jelentős részét nem jelentették, mégha ezek során nagy mennyiségekről volt is szó. Ilyen körülmények között a Nemzetközi Tengerkutató Tanács igen nehezen tudott javaslatot tenni a fenntartható kiaknázási szintre, és megjegyezte, hogy a legtöbb mélytengeri faj esetében megállapították, hogy a kiaknázás mértéke meghaladja a biztonságos biológiai határértékeket, és hogy haladéktalanul csökkenteni kell a halászati erőkifejtést. Új halászati tevékenységre csak abban az esetben adnak ki engedélyt, ha az adott halászat növekedése nagyon lassú ütemű, és ha azzal párhuzamosan az állományok állapotának felmérését elősegítő adatgyűjtési programokat léptetnek életbe.

A mélytengeri halászat során zsákmányolt fogások a kifogott fajok tekintetében általában vegyesek. Például, a gránátoshalra irányuló vonóhálós halászat során zsákmányolt fogásokban mintegy 70 mélytengeri fajt jegyeztek fel. Azon kívül, hogy az alkalmazott halászeszközök nyilvánvaló károkat okoznak az élőhelyekben, keveset tudunk a mélytengeri halászatnak az ökoszisztémára gyakorolt hatásairól. Az ICES azt kérte, hogy valamennyi vonatkozó információt bocsássák a munkacsoport rendelkezésére, és hogy dolgozzanak ki olyan közvetlen megfigyelési programokat, amelyek keretében például kutatóhajókat alkalmaznak.

2. A MÉLYTENGERI HALÁSZATRA VONATKOZÓ KÖZÖSSÉGI RENDELETEK ÁTTEKINTÉSE

Egyes mélytengeri fajok tekintetében a teljes kifogható mennyiségeket (TAC), az 1990–1999 közötti tízéves időszakra vonatkozó halászati adatokra épülő bizottsági javaslat alapján, 2002-ben vezették be először (2340/2002/EK tanácsi rendelet)¹. Mivel a mélytengeri állományokra vonatkozóan két évente készítenek tudományos szakvéleményt, a 2340/2002/EK rendelet a 2003. és 2004. évekre határozta meg a teljes kifogható mennyiségeket.

A Közösség 2004-es kibővítése után a csatlakozási okmány 57. cikkével összhangban az új tagállamok számára is kellett kvótákat osztani. Ellenkező esetben ugyanis az új tagállamoknak a Közösségbe való belépésükkor abba kellett volna hagyniuk halászati tevékenységeiket, még akkor is, ha azelőtt rendelkeztek törvényes halászati lehetőségekkel. A 2269/2004/EK tanácsi rendelet² meghatározta a csatlakozó országok számára biztosított kvótákat, amelyek elosztásához a 2340/2002/EK rendeletben alkalmazott módszert használták azzal a különbséggel, hogy az új tagállamok esetében nem az 1990–1999, hanem az 1993–2002 közötti fogási adatokat vették figyelembe. A 2269/2004/EK rendeletben az új tagállamok számára biztosított kvótákat hozzáadták a 2340/2002/EK rendeletben a régi tagállamok számára kiosztott kvótákhoz, amelynek eredményeképp megnőtt a közösségi teljes kifogható mennyiség. Az így kapott általános elosztási kulcsok képezték az elkövetkező években a tagállamok között kiosztandó teljes kifogható mennyiségek meghatározásának alapját. A teljes kifogható mennyiségek elosztása állandó vita tárgyát képezte, mert abban az időszakban, amikor a tőkehalra épülő hagyományos halászatot egyre inkább korlátozni igyekeztek, a már hagyományosan halászati tevékenységeket végző államok az erőforrások nagyobb részéhez jutottak hozzá, mint azok, akik alternatív halászati lehetőségeket kerestek, de a múltban nem rendelkeztek jelentős halászati tevékenységgel.

A teljes kifogható mennyiségekre és kvótákra vonatkozó rendeletet a mélytengeri állományok halászatára vonatkozó különleges hozzáférési követelmények és kapcsolódó feltételek megállapításáról szóló 2347/2002/EK tanácsi rendelet³ egészítette ki. E rendelet a mélytengeri fajokra irányuló halászati erő kifejtés növekedésének korlátozását azáltal próbálta elérni, hogy mélytengeri halászati engedélyhez kötötte azon halászati tevékenységeket, amelyek évenként 10 tonnánál nagyobb mennyiségű mélytengeri faj kifogására irányulnak, és megtiltotta, hogy a mélytengeri halászati engedéllyel nem rendelkező hajók hajóutanként 100 kg-nál nagyobb mennyiségű mélytengeri halat fogjanak ki. Ezen kívül a mélytengeri halászati engedéllyel rendelkező hajók teljes kapacitását az 1998–2000 (az új tagállamok esetében a 2000–2003) közötti időszak bármelyik évében 10 tonnánál több mélytengeri halat lehalászó hajók teljes kapacitására korlátozta. A 2347/2002/EK rendelet különleges bejelentési és ellenőrzési követelményeket is bevezetett, többek között elfogadott mintavételi terveket, tudományos megfigyelőket rendelt ki, és előírta, hogy csak a kijelölt kikötőkben lehet a mélytengeri fogásokat kirakodni. Az 1581/2004/EK bizottsági rendelet⁴ határozott meg az adatgyűjtésre vonatkozó további követelményeket.

A 2340/2002/EK és a 2269/2004/EK rendelet helyébe a 2270/2004/EK tanácsi rendelet⁵ lépett, amely meghatározta a mélytengeri halállományokra vonatkozó 2005-ös és 2006-os

¹ HL L 356., 2002.12.31., 1–11. o.

² HL L 396., 2004.12.31., 1–3. o.

³ HL L 351., 2002.12.28., 6–11. o.

⁴ HL L 289., 2004.9.10., 6–53. o.

⁵ HL L 396., 2004.12.31., 4–12. o.

teljes kifogható mennyiségeket. A rendelet több olyan halállományra vonatkozóan is bevezette a teljes kifogható mennyiséget, amely tekintetében korábban a fogásokat nem korlátozták. Ezen túlmenően a VI. körzetben élő atlanti tükörhalállomány jelentős csökkenését jelző tudományos szakvélemény alapján a rendelet az említett fajok tekintetében halászati tilalom alá tartozó területet jelölt ki az Egyesült Királyságtól és Írországtól nyugatra. A tilalom alá tartozó területen halászó hajók nem rakodhatnak ki atlanti tükörhalat. A tilalom alá tartozó területen áthajozó, atlanti tükörhalra halászó hajók sebességét folyamatosan 8 csomó felett kell tartani, biztosítva így, hogy nem végeznek halászati tevékenységet a területen.

A mélytengeri halállományokra vonatkozó tudományos szakvélemények nagy részét két évente készítik el, de néhány olyan állomány tekintetében, amelyeknél viszonylag rövid határidőn belül kell döntéseket hozni, illetve a regionális halászati szervezetek keretében határozni, különvéleményt is kiadnak. Ezek közé tartozik például a NEAFC által elfogadott ajánlás, amely szerint a mélytengeri halállományokra irányuló halászati erő kifejtését 2005-ben és 2006-ban 30%-kal csökkenteni kell. A 2347/2002/EK és a 2270/2004/EK rendeletek módosítása helyett a Bizottság úgy döntött, hogy – a NEAFC ajánlásának való megfelelés érdekében – a halászati lehetőségek 2005. évre, illetve 2006. évre történő meghatározásáról szóló 27/2005/EK tanácsi rendeletjavaslatába⁶ és az 51/2006/EK tanácsi rendeletjavaslatába⁷ építi be a kilowatt-napban kifejezett halászati erő kifejtésnek a 2003-as szinthez képest 30%-kal történő csökkentésére vonatkozó követelményt. A Miniszterek Tanácsa azonban csak két kisebb mértékű, 10%-os csökkentést fogadott el 2005-re és 2006-ra.

3. A RENDELETEK HATÉKONYSÁGA

A rendeletek hatékonyságának értékelésekor két szempontot kell figyelembe venni. Egyrészt azt kell megvizsgálni, hogy az elfogadott intézkedések alkalmasak-e a mélytengeri halállományok védelmére. Másrészt azt, hogy az intézkedéseket megfelelően hajtották-e végre, és ha igen, sikerült-e megvalósítani a kitűzött célokat.

3.1. Megfelelőek-e az elfogadott intézkedések?

3.1.1. TAC szintek

A mélytengeri halászat szabályozására irányuló kezdeményezések viszonylag újkeletűek. Ezekre elsősorban azért volt szükség, hogy megállítsák vagy lelassítsák a kevésbé kutatott fajokra irányuló halászati tevékenységek intenzitásának gyors növekedését. A mélytengeri fajok biológiai jellegzetességeire és általában a mélytengeri ökoszisztémára vonatkozó alapvető ismeretek hiányában a vonatkozó teljes kifogható mennyiségek és erő kifejtés-korlátozások meghatározása igazából hasraütésszerűen történt. Az elővigyázatosság elvének maximális figyelembevételével jóval alacsonyabb szinten kellett volna meghatározni a teljes kifogható mennyiségeket és erő kifejtés-korlátozásokat, de akár a halászati tilalom bevezetése is indokolt lett volna.

A 2003-ra és 2004-re meghatározott teljes kifogható mennyiségek már előrelépést jelentettek e tekintetben, de a TAC-ot a legtöbb esetben az állományok

⁶ HL L 12., 2005.1.14., 1–151. o.

⁷ HL L 16., 2006.1.20., 1–183. o.

fenntarthatósága szempontjából még így is túl magasan állapították meg. A legtöbb állomány esetében továbbá a bejelentett fogások a teljes kifogható mennyiségnél jóval alacsonyabb mennyiségről számolnak be, amely arra enged következtetni, hogy a teljes kifogható mennyiség nem korlátozta a halászati tevékenységek intenzitását. Ezért a Bizottság a mélytengeri halállományokra vonatkozó teljes kifogható mennyiségek 2005. és 2006. évi szintjére tett javaslatában már nem a korábbi teljes kifogható mennyiséget, hanem a fogások tényleges szintjét vette alapul, hogy ily módon biztosítsa a halászati tevékenységek tényleges korlátozását. Abban az esetben, ha a tudományos szakvélemény a halászati erő kifejtés vagy a fogások jelentős mértékű csökkentésének szükségességét jelezte, de annak mértékét nem határozta meg, a Bizottság a halászati lehetőségek 30%-os csökkentését javasolta. Amennyiben a tudományos szakvélemény a halászati erő kifejtés és a fogások meghatározott mértékű csökkentését ajánlotta, ott ezt a meghatározott mértéket vették alapul a javasolt teljes kifogható mennyiség kiszámításakor. A társadalmi és gazdasági hatások enyhítése érdekében azonban a teljes kifogható mennyiség szintje soha nem csökkent a 2003-ban bejelentett fogási mennyiség 50%-a alá.

A Miniszterek Tanácsa nem tudta elfogadni a Bizottság által alkalmazott módszert, és mérsékeltebb, legfeljebb 15%-os csökkentéseket fogadott el, azokat is a meglévő TAC, és nem a bejelentett fogási mennyiségek alapján. Ennek oka politikai természetű volt: nehézségekbe ütközött ugyanis elfogadtatni a mélytengeri halállományokra vonatkozó halászati lehetőségek láthatóan nagy mértékű csökkentését, amikor azokban a kontinentális talapzaton folytatott, hanyatlásnak indult halászat alternatíváját látták. Azon halállományok tekintetében viszont, amelyeknél a 2270/2004/EK rendeletben tettek első alkalommal javaslatot a teljes kifogható mennyiségekre, a Tanács elfogadta a Bizottságnak a bejelentett fogási mennyiségek tényleges szintje alapján meghatározott 30–50%-os csökkentésre tett javaslatát.

A mellékletben található táblázat a 2005-re és 2006-ra meghatározott teljes kifogható mennyiségeket és a 2005-ben bejelentett fogási mennyiségeket veti össze. A legtöbb esetben a fogási mennyiségek még mindig jelentős mértékben elmaradtak a teljes kifogható mennyiségtől, ami továbbra is arra enged következtetni, hogy a kívánt korlátozást nem sikerült elérni.

3.1.2. A teljes kifogható mennyiségek alkalmassága a mélytengeri állományok kezelésére

A mélytengeri halászati tevékenységek során zsákmányolt fogások összetétele – noha a halászat célzottan csak egy vagy két fajra irányul – általában vegyes. Előfordul, hogy a sekélyebb vizű területeken folytatott mélytengeri halászati tevékenységek során – járulékos fogásként – néhány, a kontinentális talapzat lejtőin élő mélytengeri faj – például északi menyhal és norvég menyhal – is a zsákmányba kerül.

A fogási korlátozások vegyes halászatban való hatékony alkalmazásának javítása érdekében az egyes halállományokra vonatkozó teljes kifogható mennyiségeket másokhoz viszonyítva olyan szinten kell meghatározni, amely révén csökkenteni lehet a visszaengedések és a járulékos fogások számát. Ennek megvalósítása még a sekélyebb vizű területeken végzett halászatok esetében is rendkívül nehéz, ahol pedig a fogásokról és a visszaengedések arányáról jóval több információ áll rendelkezésünkre. A mélytengeri halállományok esetében az egyes állományokra

vonatkozó teljes kifogható mennyiségek meghatározásakor csak az érintett halászatok összesített hivatalos fogási nyilatkozatait vették alapul, a fogások összetételére, valamint a visszaengedett halmennyiség nagyságára vonatkozó információk nemigen álltak rendelkezésre. A 2347/2002/EK rendelet I. és II. mellékletében felsorolt 48 fajból továbbá csak 9 esetében határozták meg a teljes kifogható mennyiséget. A többi faj esetében általában a fogások vagy nagyon ritkák vagy a kifogott mennyiség túl kicsi ahhoz, hogy ezen fajok tekintetében meg lehessen határozni a teljes kifogható mennyiséget. Sajnos az a körülmény, hogy a TAC alkalmazása csak korlátozott számú fajra terjed ki, erősítette azt a tendenciát, hogy a fogások faj szerinti összetételéről készített jelentés – hogy azokat ne kelljen a kvótából levonni – nem a valóságot tükrözi.

A TAC mélytengeri halállományokra történő alkalmazását nehezítő másik tényező, hogy viszonylag keveset tudunk a mélytengeri fajok állományainak földrajzi eloszlásáról. A teljes kifogható mennyiségeket ezért gyakran hatalmas gazdálkodási területek tekintetében határozzák meg, részben azért, hogy így elejét vegyék a hibás jelentéseknek, amelyek gyakrabban fordulnak elő akkor, ha a TAC alá tartozó területeket szűkebben állapítják meg. A TAC szabályozás alól figyelmetlenségből néha kimaradnak területek, amint az bebizonyosodott a III. ICES-övezet norvég vizein kialakított, a gránátoshalra irányuló célzott halászat esetében. A 2270/2004/EK rendelet a III. ICES-övezet területén 1590 tonnában határozta meg a teljes kifogható mennyiséget, de hozzátette, hogy ez csak a közösségi és nemzetközi vizekre vonatkozik. A TAC tehát nem terjedt ki a norvég vizekre, noha a TAC alapját képező fogási adatok magukban foglalták a norvég vizeken zsákmányolt halakat is. Ezt a kiskaput kihasználva néhány – Norvégia által elismert történelmi jogai alapján egyébként törvényesen halászó – dán hajó 2005-ben 14 000 tonnánál több gránátoshalat fogott ki.

A nehézségek és hiányosságok ellenére a TAC néhány főbb célzott faj esetében minden bizonnyal hozzájárult a halászat okozta állománypusztulás visszaszorításához. Az azonban egyértelmű, hogy a mélytengeri halállományok hosszú távú kezelése érdekében a TAC alkalmazása mellett további, elsősorban a halászati erő kifejtés korlátozását célzó kiegészítő intézkedéseket kell elfogadni.

3.1.3. A mélytengeri halállományokra vonatkozó erő kifejtés korlátozása

A 2347/2002/EK rendelet 4. cikke értelmében a mélytengeri halászati engedéllyel rendelkező hajók kapacitása nem haladhatja meg azon hajók összkapacitását, amelyek az 1998., 1999. vagy 2000. év bármelyikében különböző mélytengeri fajokból összesen több mint 10 tonnát fogtak. A hajók kapacitásának korlátozásával a Tanács a mélytengeri halászat intenzitásának növekedését szándékozott visszaszorítani, de a gyakorlatban ezt a célt valószínűleg nem sikerült megvalósítani.

Ennek részben az az oka, hogy néhány mélytengeri faj a sekélyebb vízben élő fajokra irányuló halászati tevékenység során járulékos fogásként kerül a zsákmányba. E fajok közül a már említett északi menyhalat és norvég menyhalat kell kiemelni. Ide tartoznak továbbá a 2347/2002/EK rendeletben a mélytengeri fajok közé sorolt ezüstlazacok is, amelyek a kék puha tőkehal-halászat járulékos fogásaként kerülnek a zsákmányba. A kapacitás korlátozása tehát azon hajókra is vonatkozik, amelyek célzottan nem mélytengeri állományokra halásznak, és amelyek a teljes

flottakapacitás jóval nagyobb arányát képviselik, mint azt a mélytengeri halászat jelentősége alapján feltételezni lehetne.

További problémát jelent, hogy a 4. cikk értelmében az értékhatár kiszámítása valamennyi, az 1998–2000. év bármelyikében több mint 10 tonnát kifogó hajó összesített kapacitásán alapul. Amennyiben ugyanis az adott időszak alatt az egyik évben egy hajó 10 tonna mélytengeri halat fogott ki, és ugyanezen időszak egy másik évében egy másik hajó szintén 10 tonnát fogott ki, minkét hajó kapacitását bele kell számítani az értékhatár megállapításába. Ennek eredményeképpen az értékhatárt irreálisan magasan határozzák meg, miközben nem korlátozzák a mélytengeri fajokra halászó hajók számát.

Ez a hiányosság ugyancsak aláásta a 27/2005/EK és az 51/2006/EK rendeletekben megállapított erőkifejtés-csökkentés végrehajtásának hatékonyságát, amely rendeletek értelmében a 2003-as adatokhoz képest (a 2347/2002/EK rendelet hatályba lépésének éve, és az első év, amelyre vonatkozóan az erőkifejtés tekintetében megfelelő adatok állnak rendelkezésre) 10, illetve 20%-kal kellene csökkenteni a mélytengeri halászati engedéllyel rendelkező hajók által felhasznált kilowatt-napok számát. Mivel a mélytengeri halászati engedéllyel rendelkező hajók közül sok nem mélytengeri fajokra halászik, az erőkifejtés-korlátozások nem szükségképpen eredményezik az említett fajok halászatának csökkenését, viszont indokolatlanul korlátozhatják a másfajta halakra irányuló halászati erőkifejtéseket. Annak elkerülése érdekében, hogy a mélytengeri fajokra irányuló erőkifejtés névleges csökkentése ne a kék puha tőkehal-halászati erőkifejtés csökkentésén alapuljon, amely utóbbi együtt jár az ezüstlazacok járulékos fogásaival, az 51/2006/EK rendelet az erőkifejtés meghatározása tekintetében az ezüstlazacot nem számítja a mélytengeri fajok közé.

Az elfogadott intézkedések alkalmasságának vizsgálata során figyelembe kell venni, hogy nem állapítható meg egyértelműen, vajon az erőkifejtés 2005-re és 2006-ra megállapított, a 2003-as adatokhoz képest 10–10%-os csökkentése elégséges-e ahhoz, hogy megfeleljen a NEAFC ajánlásának, amely szerint a mélytengeri halállományokra irányuló halászati erőkifejtést az elmúlt időszakban mért magas értékekhez képest 30%-kal kell csökkenteni. E problémával bővebben a halászati erőkifejtés mértékére vonatkozó tagállami jelentésekről szóló 4.2.4. pont foglalkozik.

3.2. A rendelkezések végrehajtása:

3.2.1. Tudományos mintavételi és megfigyelői programok

A 2347/2002/EK rendelet 8. cikke előírja a tagállamok számára, hogy a mélytengeri halászati engedéllyel rendelkező hajók tevékenységeire vonatkozó információk begyűjtésére megfigyelői programot hozzanak létre. A programokat a Bizottságnak a rendelet hatályba lépése utáni 6 hónapban kellett volna értékelnie.

A határidőt azonban nem lehetett tartani. A 2347/2002/EK rendelet elfogadásakor a következő tagállamok rendelkeztek mélytengeri erőforrásokra vonatkozó kvótával: Belgium, Dánia, az Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Írország, Németország, Portugália, Spanyolország és Svédország. 2003 márciusának végére, három hónappal a 2347/2002/EK rendelet hatálybalépése után, csak Németországban fogadtak el mintavételi tervet. Svédország arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy

mivel a mélytengeri fajokból álló fogásainak mennyisége elhanyagolható, nem készít mintavételi tervet. Írásbeli felszólítást követően az Egyesült Királyság, Franciaország, Írország, Németország, Portugália és Spanyolország készített mintavételi tervét. Belgium, Dánia, Hollandia és Svédország nem nyújtott be mintavételi tervet, igaz, a HTMGB megjegyezte, hogy az említett országok mélytengeri halállományokra vonatkozó kvótája nagyon alacsony. A bővítés után az új tagállamoknak is be kellett volna nyújtaniuk mintavételi tervüket, erre azonban egyik ország esetében sem került sor.

A 2347/2002/EK rendelet legnagyobb hiányossága az, hogy abban nem határoztak meg egyértelmű mintavételi stratégiát, és ezért még ha a mintavételi terv elkészítésére vonatkozó követelményt teljesítik is, a begyűjtött adatok minősége kérdéses lehet, és a különböző tagállamokból származó adatok összesítése is nehézségekbe ütközhet. Az ICES mélytengeri halászattal foglalkozó munkacsoportja által készített jelentés olyan adatokra hivatkozik, amelyeket csak egy néhány halállományra – például az Vb., XII., VI. és VII. övezetben élő gránátoshalra – kiterjedő megfigyelői program keretében gyűjtöttek be.

3.2.2. *Kijelölt kikötők jegyzéke*

A 2347/2002/EK rendelet 7. cikke alapján az összességében 100 kg-ot meghaladó mélytengeri halmennyiséget kizárólag az arra kijelölt kikötőkben szabad kirakodni; ezek jegyzékét pedig a rendelet hatálybalépésétől számított 60 napon belül el kell juttatni a Bizottság számára. Ezt követően a tagállamok 30 napon belül tájékoztatást adnak az érintett kikötőkben a mélytengeri halfajok tekintetében alkalmazott ellenőrzési és felügyeleti eljárásokról.

A kijelölt kikötők jegyzékét valamennyi tagállam elküldte, de a kapcsolódó ellenőrzési és felügyeleti eljárásokra vonatkozó tájékoztatásnak csak Belgium, Dánia, az Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Írország, Lengyelország, Lettország, Németország, Portugália, Spanyolország és Svédország tett eleget.

A 2347/2002/EK rendelet hiányosságának tekinthető az is, hogy nem ad iránymutatást az ellenőrzési és felügyeleti eljárásokhoz. A mélytengeri fajokból álló fogások kirakódásának ellenőrzését rendszerint más, a tengerfenéken élő fajokból álló nagyobb mennyiségű fogásokkal párhuzamosan végezték, gyakran nem a jelentőségének megfelelően.

3.2.3. *A mélytengeri halászati engedéllyel rendelkező hajók jegyzéke*

Csak Portugália és Spanyolország tett eleget az 1627/94/EK tanácsi rendelet⁸ 7. cikkében előírt, a mélytengeri halászati engedéllyel rendelkező hajók jegyzékének benyújtására vonatkozó kötelezettségnek.

3.2.4. *A halászati erő kifejtéssel kapcsolatos jelentéstételi kötelezettségek*

A 2347/2002/EK tanácsi rendelet 9. cikke előírja a tagállamok számára, hogy minden egyes naptári félévre vonatkozóan közöljék a mélytengeri fajok fogására és a halászati erő kifejtésre vonatkozó információkat, kilowatt-napi halászatban kifejezve

⁸ HL L 171., 1994.7.6., 7–13. o.

és negyedéves lebontásban, a halászeszköz típusa, illetve a fajok szerint, valamint az ugyanezen rendelet II. mellékletében felsorolt további fajok fogásaira vonatkozó információkat.

A féléves jelentések célja az volt, hogy a halászeszköz-típusok szerinti erő kifejtési szintek tekintetében olyan részletes adatokkal szolgáljanak, amelyek alapján lehetővé vált volna a mélytengeri halászat pontosabb ismerete, és így az erő kifejtések célzottabb csökkentése. A NEAFC éves tanácskozásain a Közösség lelkesen támogatta ezt a megközelítést. A tagállamok részéről azonban nem vált rendszeressé az erő kifejtésre vonatkozóan kért információk továbbítása, bár néhányuk – a Bizottság kérésére – az elmúlt évek vonatkozásában igen részletes információkat juttatott el.

Ugyancsak a Bizottság kérésére, néhány – de messze nem az összes – tagállam továbbította az 1998 és 2004 közötti általános halászati erő kifejtésére vonatkozó adatokat. Ezen információkra annak értékeléséhez volt szükség, hogy a halászati erő kifejtés 2003-as adatokhoz képest történt 10%-os csökkentése, amelyet a 27/2005/EK rendelettel összhangban 2005-ben hajtottak végre, összeegyeztethető-e a NEAFC ajánlásával, amely az utóbbi években igen magas halászati erő kifejtés mértékének 30%-os csökkentését javasolta.

A 2000–2005 közötti időszakra vonatkozó általános erő kifejtési adatokat (illetve a 2003, azaz a 2347/2002/EK rendelet hatályba lépésének éve előtti időszakra vonatkozó becsült adatokat) Dánia, az Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Írország, Németország, Portugália, Spanyolország és Svédország küldte el. Ezek alapján megállapítható, hogy a 2005. évre vonatkozó halászati erő kifejtés a 2000. évi erő kifejtés legfeljebb 65%-át tette ki.

3.2.5. *Megfigyelés és ellenőrzés*

A 2270/2004/EK rendelet 7. cikke atlanti tükörhal-védelmi területet jelölt ki. A védelmi területre belépő mélytengeri halászati engedéllyel rendelkező hajók nem tárolhatnak a fedélzeten, nem rakodhatnak ki vagy nem rakhatnak át semmilyen mennyiségű atlanti tükörhalat, valamint nem rakodhatnak ki semmilyen mennyiségű atlanti tükörhalat hajóútjuk végén sem, kivéve ha a területen töltött idő alatt a fedélzeten tárolt valamennyi halászeszköz le van szíjazva, illetve fel van csévélve, és ha az áthaladás során a hajó átlagsebessége legalább 8 csomó.

Ezen intézkedések végrehajtásához a VMS adatok szigorú ellenőrzésére, és különösen egy olyan riasztóberendezés beépítésére van szükség, amely azonnal bekapcsol, amint egy hajó sebessége 8 csomó alá süllyed. Ezeket a tagállamok láthatóan nem hajtották végre maradéktalanul. A halászati megfigyelő központokat (FMC) általában nem szerelték fel olyan riasztóberendezéssel, amely automatikusan jelez, ha a szabályozási területen egy haláshajó halászati tevékenységet folytat vagy áthalad. Következésképpen a halászati megfigyelési központok, noha az technikailag megoldható lenne, nem tudják tájékoztatni a helyi ellenőröket a halászati területen közlekedő hajók által végzett gyanús tevékenységekről. Ellenkező esetben az ellenőrök az ilyen hajókat már a kikötőbe való belépés alkalmával megvizsgálhatnák.

A 4.1.3. pontban megjegyeztük, hogy a mélytengeri halászati engedély megszerzésére kötelezett hajók meghatározása túl tág, és ezért hatálya sok olyan

hajóra is kiterjed, amelyek csak elhanyagolható mennyiségben fognak ki mélytengeri fajokat. Ez a mélytengeri erőforrás-korlátozások hatékonyságának csökkentése mellett a nem mélytengeri halállományok ellenőrzése terén is vezethet problémák kialakulásához. A mélytengeri halászati engedély birtokában ugyanis a hajók jogszerűen halászhatnak olyan területeken, ahol a tagállamok mélytengeri halászati kvótákkal rendelkeznek. Ez azonban nem jelenti feltétlenül azt, hogy a hajó mélytengeri fajokra halászik az adott területen. A mélytengeri halászati engedély bizonyos esetekben legimitizálhatja a halászati tevékenységeket azokon a területeken, ahol az adott hajó egyébként nem jogosult a ténylegesen célzott fajok halászatára.

4. KÖVETKEZTETÉSEK

- Sok mélytengeri halállomány termékenysége olyan alacsony, hogy az állomány kiaknázásának fenntartható szintje nem elégséges a halászat gazdasági életképességének fenntartásához. Fel kell ismerni, hogy az említett állományok jelenlegi kiaknázási szintjének csökkentése elkerülhetetlen, és a kérdés csupán az, hogy arra szándékoltan, az állományok védelme érdekében kerül-e sor, vagy azért, mert az állományok a túlhalászás következtében kimerülnek. Az állományok helyreállása olyan hosszú ideig tart, hogy a kiaknázás mértékének minden csökkentését állandó jellegű intézkedésnek kell tekinteni, és nem remélhető, hogy azok révén – az állományok helyreállításával – hosszú távon magasabb kiaknázási szintet lehet majd elérni.
- A jelenleg hatályban lévő intézkedések végrehajtásának hatékonysága azonban olyan rossz, hogy ezek semmiképpen nem elégségesek a mélytengeri halállományok védelmére.
- A halászati erő kifejtés szabályozására vonatkozó jelenlegi kezdeményezések valamennyi halászatra együttesen alkalmazandóak, noha a halászati tevékenységek a fenntarthatóság szempontjából különbözőek. A legsürgetőbb feladat a kimondottan mélytengeri fajokra irányuló halászatra vonatkozó ismeretek bővítése, hogy a halászati erő kifejtés szintjét az egyes halászati tevékenységek esetében külön, a célfajok és a járulékos fajok szerint lehessen megállapítani. Fontos, hogy a különböző halászati tevékenységekben való részvételre feljogosító engedélyek csak azon hajók számára legyenek elérhetőek, amelyek korábbi fogásaik alapján jogosultak arra.
- A tudományos adatok gyűjtésére irányuló mintavételi terveket a közösségi szinten és a NEAFC más szerződő feleivel folytatott konzultáció után kell meghatározni. A meglévő jogszabályok egyik legnagyobb hiányossága, hogy azokban – az adatok gyűjtésére és továbbítására vonatkozó kötelezettség ellenére – annak módjáról csak nagyon szűkszavúan nyilatkoznak, vagy egyáltalán nem készítettek erre vonatkozó útmutatást. Az egyes tagállamok mintavételi tervei ezért tartalmilag és minőségi szempontból is eltérőek. Továbbá, mivel a jelentések egységes formai követelményeiről nem született döntés, a begyűjtött adatok összesítése nehézségekbe ütközött. A jelentések formai követelményeit tehát egyértelműen meg kell határozni, és az adatokat könnyebben hozzáférhetővé kell tenni a tudományos munkacsoportok számára.
- A megfigyelési és ellenőrzési eljárásokat szigorítani kell, többek között a VMS adatok közlésére vonatkozó eljárások meghatározásával.

- Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a mélytengeri halászati tevékenységek ökoszisztémára gyakorolt hatásainak értékeléséhez szükséges adatok begyűjtésére, egyrészt a kereskedelmi halászhajókról, másrészt a kutatóhajók egybehangolt tevékenységei révén.

MELLÉKLET

A 2005. évi kvóták felhasználásának mértéke

Faj:	Övezet:	TAC 2005–2006	Fogások (2005)	Felhasználás mértéke
Mélytengeri cápák	V., VI., VII., VIII. és IX.	6763	3294	49%
Mélytengeri cápák	X.	120	16	13%
Mélytengeri cápák, valamint a <i>Deania histricosa</i> és a <i>Deania profundorum</i>	XII.	243	148	61%
Fekete abroncshal	I., II., III. és IV.	30	3	10%
Fekete abroncshal	V., VI., VII. és XII.	3042	2977	98%
Fekete abroncshal	VIII., IX. és X.	4000	3389	85%
Fekete abroncshal	CECAF 34.1.2.	4285	3195	75%
Tízujjú nyálkásfejű halak	I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII., IX., X., XII. és XIV.	328	302	92%
Norvég menyhal	I., II. és XIV.	35	5	13%
Norvég menyhal	III.	40	7	18%
Norvég menyhal	IV.	317	115	36%
Norvég menyhal	V., VI. és VII.	604	452	75%
Gránátoshal	I., II., IV. és Va.	20	2	8%
Gránátoshal	III.	1590	881	55%
Gránátoshal	Vb., VI. és VII.	5253	3388	64%
Gránátoshal	VIII., IX., X. XII. és XIV.	7190	5683	79%
Atlanti tükörhal	VI.	88	67	76%
Atlanti tükörhal	VII.	1148	260	23%
Atlanti tükörhal	I., II., III., IV., V., VIII., IX., X., XI., XII. és XIV.	102	60	59%
Kék menyhal	II., IV. és V.	119	27	22%
Kék menyhal	III.	25	1	5%
Kék menyhal	VI. és VII.	3137	3066	98%
Nagyszemű vörösdurbincs	VI., VII. és VIII.	298	223	75%
Nagyszemű vörösdurbincs	IX.	1080	430	40%
Nagyszemű vörösdurbincs	X.	1136	1119	98%
Villás tőkehalak	I., II., III. és IV.	36	5	14%
Villás tőkehalak	V., VI. és VII.	2028	1545	76%
Villás tőkehalak	VIII. és IX.	267	269	101%
Villás tőkehalak	X. és XII.	63	36	57%